

za vas, ampak za nas vse velika sramota in če gosposka to zve, kaj bo z vami“?

„Gospod prisežem vam, stoka Ocepek, da nisem še nikdar bil pijan, in da živi duši nisem nič žalega storil, kot samo ta nesrečni dan. O samo enkrat mi odpustite“.

Srakarju in vsim drugim se je že smilil, toraj ga niso dalje mučili. „Ustanite, mu veli Srakar, ustanite, kaj bi rekel ptuji človek, ko bi zdaj notri prišel. Kar je res, je res; jaz sem bil do zdaj vedno z vami zadovoljen in mislim, da je bilo to pervikrat in zadnjikrat, toraj jaz ne bom tega naprej razglašal, in tudi druge gospode bi prosil, da bi to med nami ostalo“.

Vsi so obljubili, in Slivar je tudi danas zvedel, da je en policaj že popolnoma zdrav, drugemu se je pa tudi že na bolje obrnilo.

To vse je Ocepka nekoliko potolažilo, ali vendar je vselej še plaho pogledal, kedar so se vrata odperle in še le čez dva ali tri tedne je lagleje dihal, ko je Slivar prinesel novico, da je tudi drugi policaj že okreval. Ni nam treba zagotavlјati, da odslej ni bilo Avguščina v nobeni kerčmi viditi, tudi vsacega policaja se je že od daleč ognil, ker se je bal, da bi ne bil znabiti eden tistih dveh in da bi ga ne spoznal.

Kako pa se je Ocepku na dalje godilo, bomo zvedili v novem letu.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglašā Dav. Terstenjak.)

O božjem kozleku.

Popotovaje po savinski dolini sem si ogledal nov kozelc, ki si ga je kmet ravno postavil. V prednji steber si je dal vrezati podobščino kozlovsko, in tudi na dilah (Dachboden) sem vidil iz lesa napravljenega kozla stati. Ko ga vprašam, na kaj ta žival streže, mi odgovori: To je „božji kozel“: na njegova roga mu obesim snop žita ali pšenice, in pustim ga viseti do nove žetve, ker, kakor ljudje pripovedajo, v tak kozelc ne udari, in tudi toča ali ploha njiv ne pokonča. Dolgo je nisem mogel uganiti, zakaj se ta shramba za silje kozlecl veli; sedaj mislim, da sem jo dognal.

V germanskem mythu se pripoveduje o bogu gromovniku Thunaru ali Thôru, da on silje varuje. Adam bremski (Gesta ecc. 4, 26) piše: Thor serena et fruges gubernat.

Thôra pa so si germanski rodovi mislili vozečega se na kolah, pred ktere sta bila kozla uprežena. Koza in kozel sta bila toraj bogu gromovniku posvečeni živali*) (glej Dr. Mannhardt, Germanische

*) Pod symbolom kozla tiči obrodivni oblak. Učeni Kuhn, „Zeitschrift für vergleich. Sprachforschung 1855 V. Band str. 146“ piše: Namen der Wolke, wie varāha, Eber oder varšan, Bock, zeigen zwar auf den

Mythen 14, 15, 47, 63 in na drugih mestih). Tudi v litevskem basenstvu se govori o „Perkuno ozys“, to je: o Perkunovi kozli. (Schwenck, Slaw. Myth. str. 70.) Ravno tako je kozel atribut vedskega (iztočnoarjanskega) Peruna — Indra. Gori omenjeni običaj „božjega kozla“, in imenovanje shrambe za silje: kozelc (Harpfe) pričujeta, da je tudi slovenskemu Perunu bil kozel posvečena žival.*)

Navada, na lesenega kozla snopje natikati, se nahaja še današnji pri Nemcih (glej Wolf, Beiträge zur deutsch. Myth. II, 70—80). Nemci imenujejo takošni snop: Bocksthorn, Halmbock, Habergeiss. Tudi Panzer (Beitrag, II, 504—514) omenja te navade v južni Nemčiji pisaje: „In Gablingen u. a. stellen die Schnitter auf das letzte Haferfeld eine hölzerne Geiss“.

o taranskem volu.

Starega kmeta Juriča, po domačem: „Negovanjščana“, na Pohorju slivniške fare, sem vidil orati. Eden vol ni hotel ubogati, in jezni kmet ga je zmirom z otiko tolkel in klet: Ti taranski vol! Uprašam ga, zakaj vola tako imenuje, pa mi reče, „da je iz oblakov padel, ali da ga je gromska strela zadela, ker je tako len“. Bilo je to leta 1844. Več let sem premišljeval, kakošen basnosloven ostanek bi poznamovanje „taranski vol“ bilo, in v kakošni razmeri do gromske strele bi stalo. Mislim, da sem sedaj pravi pomen zadel.

Znano je, da se je bog groma in bliska pri starih Slovenih ne samo velel Perun, Perkuz, temuč tudi Taran. Obširniše razjasnjenje o tem božanstvu lahko častiljivi bravci najdejo v mojem spisu: „O gromski sekiri imenovani: „Taran balta — sekira“ v Novicah leta 1859 str. 2. itd.

Gromskemu bogu Perunu-Taranu pa niso samo volov v daritev klali, temoč gromski bog se večkrat veli bik ali vol: tako vedski Indra (Benfey, Chrestomathia Sansc. gloss. 178; dalje Sāmavêda, ed. Benfey I, 2. 1. 3. 5. 6.) ravno tako germanski Thunar in Thôr. (Obširniše pri Manuhardtu Germ. Myth. str. 37—41.) Tudi litevske narodne povesti govorijo o „Perkuno jautis“ — božjem, Perunovem volu. Na zunajni steni stolne cerkve v Ljubljani je 4', 1" visok in 2' 1" širok rimsk spominek, na katerem se osebno ime, vzeto iz častja Taranovega vola, nahaja. Celi napis se glasi ENINAE VOLTREGIS filiae Rufio Sennius uxori suae et

Theriomorphismus der Wolke, aber das tertium comparationis ist in beiden Fällen nicht das zottige Fell, sondern das Wühlen und Befruchten. Zato so stari Slovani novooženjenim dajali kozlove môdeta (Hoden) za večerjo, da jim rodovitnost pomnožijo.

*) Gromski bog Perun, Thunar, Thôr, varh domovja, je imel tako velik upliv, da so pri stavbi hrama poseben steber po Perunovem symbolu — kozlu imenovali kozlič, — Bockpfeiler. Zato tudi radi kmeti imajo črnega kozla v hlevu med konji.

sibi vivens fecit et VOLTARONTIVS VOLTREGIS sorori suae et sibi vivens fecit. (Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, 1847. str. 16. tab. III. Nr. II.) Tukaj imamo ime Voltaront, ktero bi se v novi slovenščini glasilo: Voltarôt ali pa Voltarut, kakor ime koroškega vojvoda: Borut iz Boront. Voltaront toraj pomenja: tarejoči vol, der polternde Ochse, Stier, kakor se tudi vedski bog groma Indra veli.¹⁾ Primeri severnoslovanska božanstva: Turbog, Bikis itd. Ravno tako je čisto slovensko ime Voltrex¹, ktero se po latinskem sklanjanju najde v obliki Voltregis, ali na drugem kranjskem kamnu se še najde v nominativni obliki: Voltrex (glej, des hochlöblichen Herzogthumes Crain topog. hist. Beschreibung fünftes Buch, zweiter Theil str. 261). Moj učeni prijatelj prof. Caf mi je poterdil, da se v frajhamski okolici mladi volek veli terks, terkselj²⁾. Oblika treks je toraj methatetična. Ali še drugo poznamovanje za Taranovega darivnega vola nahajamo na kranjskem rimskem kamnu in sicer: VOLTREIBVS = Voltrjebus, od trjeba, res idolo immolata. Treibus stoji tukaj v dialektični obliki, primeri leipi za ljepi (liepi). Rodbine z imenom Trebus in Trebas še živijo na Štirskem.

Verh tega najdemo imé VOIAPVS = Voljap, od japa, sanskr. aper, der Zuchtstier. (Glej napise o imenih Voltreibus in Vojapus l. c. str. 262 itd.) Vojap³⁾ je bil beneficiarius nekakšnega Volarena. Toraj v kranjskih napisih imamo sledeče po volu — Perunu — Taranu posvečeni živali — prijete imena: Voltaront, Voltrex, Voljap, Voltreb in Volaren = der Donnerochs, das Ochsenkalb, der Opferochs, der Zuchtochs ali Zuchtstier. Ali tudi synonymne poznamovanja tega posvečenega goveda najdemo na kranjskih rimskih kamnih, kakor: Bujus = Buj, polski: bujak, zato: bujvol = byvol, der muthige, starke Ochs (l. c. str. 263.); — Sekon, od sek = ogerski vol z dolgimi rogovi, primeri irsko: seghu, urus. Tudi druge imena v tih napisih kakor Enina = svella primeri severnosl. Onogost, Onoslav, Brok = Brenk ruski: Brjač, v imenu Brjačislav, od brenčati, brüllen, schwirren, poltern, Nam, primeri ime pohorskih kmetov: Namis, Namoš, Nam, serbsk.: Nemanja, Oppalo, Reka, Sennius, od sén, drak⁴⁾ itd., so slovenske. Vsakdo vé, kdor latinski razumi,

¹⁾ Voltaront vtegnete tudi dve samostavni imeni biti, kakor Jar Tur, Turbog. Taront, toraj = Tarot, Tarut. Da so glasnik *h* nekdanji Slovenci kot an, on, izgovarjali, pričujejo stare topične imena, kakor Dombrava = Dôbrava, Lankovice = Lôkovice itd.

²⁾ Moj tovarš prof. Majciger mi je povedal, da tudi v Kranjski gori se mlad voliček veli terkselj, po izpahnjem glasniku: terclj.

³⁾ Vojap vokalizano za voljap.

⁴⁾ Ime Ena, Enina sem razjasnil v svojem članku: „o Encih“, v letošnjem Glasniku. Imena Brocus, Broccus, Brocimar se pogosto najdejo na štirskih rimskih kamnih. Korenika je brenk en = o. Cirkvenosl.: brencalo, tympanum; brencanije, strepitus.

da se te imena ne dajo iz latinskega jezika razlagati; če mi pa kdo po gramatičnih pravilih in s tako naravnim pomenom more te imena iz keltskega jezika razložiti, mu bodem hvaležen.

Do onih mal pa bom še zmirom terdil, da so za Rimljanov na Kranjskem tudi živeli Slovenci.

Še kaj zastran rodivnika.

(Konec.)

Narod celó po glagolskih samostavniki ne rabi golega rodivnika; le nekoliko te verste iz cerkve zatrošenega ima, n. pr. „izpraševanje vesti; stvarnik nebes in zemlje“ itd. Sicer pa ne pravijo: „hvala krompirja (raji: krompirjeva hvala)“, prodajanje platna, zidanje hiše, pitje vina, (raji: vinska pijača mu je zmešala glavo)“ itd. To lepše in sploh tudi krajše pripovedujemo z glagoli in prilogi; morda bi časi ne bil okoren celó dajavnik. Ne pomnim, da bi kdo bil rekel: „vrednik Novic, Glasnika, Vedeža“; slišal sem pa uže često: Glasnikov, Vedežev, Noviški vrednik“. Še bi vprašal: ako je prav „zidanje hiše, pisanje pripovedek“ itd., kako pa, da ni prav: „osvojenje Carigrada?“ Kader je eno dobro, gotovo je oboje dobro; če pa to ni za rabo, uno tudi ne. Kako ljudstvo povsod črtí same rodivnike, vidimo iz tega, ker naredí raji napčen prilog, n. pr. „lesén terg, svinjska ména“ itd. Ogne se ga časi celó tudi s členom (artikel). Slišal sem neumno mlado žensko, da je rekla svojemu možu: „volk tih ljudi“. Sem ter tje se v tacih namerah razmernik: „od“ napek rabi, ali po Dolénskem le malokdaj, češče pa med Notranjci, ker so bliže Lahov. Tudi serbski „od“ namesti rodivnika je večkrat po šegi laškega jezika. Za Notranjce moramo reči, da se ne naučimo od njih dosti samostavnikovih oblik; toda posnemati nam jih je, kar se tiče glagolov. Gosp. △ je neverno odmajavál, ko sem v „Glasniku“ govoril, da Pivčanje, Berkinje in Bistričanje še imajo ponavljavne glagole; pa vender je v „Novicah“ poterdil Bistričan g. Bilc moje besede. Tu še pristavljam, da tako ne rabijo sami Notranjci, ampak tudi Čiči in Primorci okoli Reke in vsi Istranci; slišal sem jih sam na svoja ušesa. Tudi naj povem, da te reči nisem jaz prvi oznanil slovenskim jezikoslovcem, ampak uže davno je, kar je bil to nek bogoslovec povedal g. Metelkotu in rajnemu Zupanu. Jako sta se veselila, kakor mi je pravil mož, ki mu gotovo gré vera; ali sam ne vem, kako da sta molčala učenemu svétu! Res pa je, da „piševati“, kakor sem jaz rekel, ni prav, temuč „pisévati“. Gosp. Bilc pravi: „težko je določiti, kdaj se